

ПРОГРАМА ДЛЯ КРИВДНИКІВ НА 2025 РІК

1. ПАСПОРТ ПРОГРАМИ

1	Назва Програми	Програма для кривдників на 2025 рік
2	Ініціатор розроблення Програми	Курісовська сільська рада Березівського району Одеської області
3	Розробник Програми	Сектор соціальної роботи Курісовської сільської ради
4	Відповідальний виконавець Програми	Курісовська сільська рада Березівського району Одеської області
5	Термін реалізації Програми	2025 рік
6	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми	Програма не потребує фінансування

2. ОБГРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ

Останніми роками громадськість України все більше переймається проблемою домашнього насильства – одного з найболючіших соціальних явищ. В Україні та інших регіонах світу спостерігається значна різноманітність форм та способів знуцання в сім'ях. Домашнє насильство – форма насильства, що найбільш прихована, часто не усвідомлювана ані постраждалими, ані представниками влади та суспільства. Однак саме домашнє насильство породжує цілу низку негативних суспільних явищ.

Насильство існує у всіх соціальних групах, незалежно від рівня доходу, освіти, становища в суспільстві, класових, расових, культурних, релігійних, соціально-економічних аспектів.

Оскільки в незалежній демократичній Україні має місце розуміння громадськістю важливості дотримання прав людини й особистих свобод, домашнє насильство набуває ознак соціально усвідомленої проблеми. Адже це вже не особиста справа кривдника та його жертви, а проблема, що потребує загальної уваги й ужиття конкретних заходів на рівні державної політики, спрямованих на її вирішення.

Домашнє насильство є серйозним порушенням прав людини, що їх держава має відстоювати та захищати. Серед них:

- право на життя та фізичну недоторканість;
- право не бути об'єктом знуцань чи жорстокого нелюдського або принизливого поводження;
- право на свободу від дискримінації за ознакою статі;
- право на здоровий та безпечний розвиток тощо.

На жаль, для багатьох наших співвітчизників найближчі люди стають джерелом небезпеки. Для того, щоб стало можливим вплинути на цей процес, треба усвідомити, як і чому відбувається домашнє насильство, яким чином воно впливає на причетних до цього осіб і як можна оволодіти корекційними методиками впливу на агресивну поведінку людей.

Хоча від домашнього насильства переважно страждають жінки, ця проблема не може розглядатися як суто жіноча. Проблема домашнього насильства повинна вирішуватися з огляду на її багатомірність, базуючись на реальній ситуації в країні. Громадськість і держава зобов'язані протидіяти домашньому насильству, вживаючи заходів для зміни поведінки кривдників, що його вчиняють. Це дуже важливо, адже у випадку розлучення з одними партнерами, кривдники продовжують жорстоке поводження в інших стосунках, з дітьми, близькими та соціальним оточенням. Крім того, від домашнього насильства страждають і самі кривдники, через брак любові та підтримки від своїх близьких та оточуючих.

Діти, які зазнавали фізичного насильства та приниження від близьких людей, обов'язком яких є захист їх прав, можуть надалі мати проблеми з довірою та безпечною прив'язаністю, що часто спричиняє появу психологічного дискомфорту й розладів у родинних стосунках, низьку самооцінку та складнощі соціального функціонування. Діти, до яких батьки застосовують фізичні покарання, з одного боку, є постраждалими, а з іншого – нерідко самі стають кривдниками. Незалежно від того, хто чинить домашнє насильство над дитиною, одним із руйнівних наслідків цих дій є формування у скривдженого жорстокості та прагнення помститися.

Україна є однією з небагатьох держав світу, в якій реалізуються програми, спрямовані на корекцію ненасильницької моделі поведінки для осіб, які вчиняють домашнє насильство. Робота з кривдниками становить невід'ємну частину діяльності уповноважених органів з протидії домашньому насильству, оскільки допомагає таким особам осмислити власну насильницьку поведінку, усвідомити її витoki та прояви та змінити свою поведінку. Довготривала корекція поведінки особи, яка вчинила домашнє насильство, не лише допомагатиме налагодити гармонійне життя в межах сім'ї, родини, а й поліпшуватиме майбутнє дітей, які перестануть бути свідками домашнього насильства.

3. МЕТА ПРОГРАМИ

Мета програми – корекція агресивної поведінки осіб, які вчинили домашнє насильство, або належать до груп ризику щодо його вчинення, сприяння зміні насильницької поведінки кривдника, формування соціально-прийнятних норм та гуманістичних цінностей.

Предметом корекції є поведінка осіб, які чинять домашнє насильство або належать до груп ризику щодо його вчинення.

Об'єктом корекції є кривдники, що направлені на проходження корекційної програми рішенням суду чи за власною ініціативою.

Програма має універсальну структуру, орієнтована на потреби та запити осіб, які вчиняють домашнє насильство, спирається на науково-педагогічні принципи освіти дорослих (пріоритет на індивідуальний підхід до змісту навчання, системність, усвідомлення процесу особистісних змін, актуалізація їх результатів, розвиток потреби у подальшому самовдосконаленні).

Програма побудована на використанні широкого спектра різних форм, методів та технік активного навчання дорослих з метою якісного засвоєння інформації та відпрацьовування необхідних навичок, невідкладного використання на практиці знань та вмінь, готовність осіб, які вчинили домашнє насильство отримувати допомогу та підтримку у вирішенні сімейних проблем, бажання докладати власних зусиль, високу емоційну уключеність у процес навчання, самодисципліну і самосвідомість.

Програму розроблено на основі Типової програми для кривдників, затвердженої Наказом Міністерства соціальної політики України № 1434 від 01.10.2018.

Після проходження навчання особи, які вчинили домашнє насильство поглиблюють знання про: поняття «домашнє насильство» та «насильство за ознакою статі», їх прояви та наслідки; позитивні стосунки між членами родини, правила поведінки в сім'ї, відповідальність за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі; побудову стосунків на взаєморозумінні та поваги між чоловіком і жінкою, дітьми; основи здорового способу життя; фактори впливу на розвиток агресивної поведінки, вплив гендерних стереотипів щодо ролей жінки та чоловіка на стосунки в родині,

а також вдосконалюють уміння:

- визначення незадоволених власних потреб, які викликають агресію та прояви гніву та шляхи задоволення потреб ненасильницьким способом;
- розпізнавати спускові механізми вияву агресії;
- контролю власних емоцій;
- висловлення власних почуттів вербально;
- аналізу власного ставлення до членів сім'ї;
- формувати особистісний ресурс, який дозволяє повірити в себе, власні сили;
- виявляти нові можливості для турботи про себе та інших;
- розуміти свої власні кордони та кордони інших людей;
- формувати відкритість у стосунках дітей та дорослих;
- опановувати конструктивні поведінки реакцій;
- використовувати соціально придатні форми поведінки;
- розвивати комунікативні навички;
- навички самоконтролю та саморегуляції ефективної взаємодії і способу поведінки в сім'ї;
- реалізовувати власні очікування соціально-прийнятними шляхами;
- використовувати нові способи поведінки;
- визначати перспективні цілі та формувати життєві плани соціально прийнятним шляхом.

Фахівцями, що реалізують дану програму можуть бути практичні психологи, які пройшли спеціальну підготовку, навчання та мають досвід роботи з особами, що вчиняли насильство в сім'ї та такими, що відносяться до груп ризику щодо вчинення насильства в сім'ї, а також який має базові знання, вміння та навички із соціальної роботи:

- навички ведення випадку;
- проведення інтерв'ю;
- вивчення індивідуальних потреб.

Фахівці, залучені до реалізації Програми, зобов'язані дотримуватися етичного та професійного кодексу. Крім обов'язкової підготовки, особам, які матимуть право впроваджувати Програму, необхідно займатися самоосвітою та підвищувати власний професійний рівень.

Фахівці працюють в межах своєї компетенції і при необхідності можуть рекомендувати або запрошувати до участі спеціалістів, що мають вищий рівень кваліфікації (психотерапевтів, психіатрів).

Фахівці, які впроваджують Програму, повинні:

- усвідомлювати мотиви, які спонукають їх до роботи в цій сфері;
- демонструвати високий рівень самоусвідомлення;
- навчатись і розвиватись на основі особистого та професійного досвіду;
- демонструвати готовність до постійного особистого і професійного розвитку;
- демонструвати розуміння основних теоретичних перспектив боротьби з домашнім насильством та способів передачі відповідної інформації.

Для всіх фахівців базове навчання включає навчання в таких сферах:

- обізнаність з проблемою домашнього насильства;
- шляхи захисту прав постраждалих від домашнього насильства, в тому числі дітей;
- нормативно-правова база у сфері протидії домашньому насильству;
- проблеми залежностей та співзалежностей;
- розуміння процесу змін;
- оцінка та управління ризиками.

Фахівці, які реалізують програму для кривдників, повинні керуватися такими принципами:

- дотримання прав та свобод людини, що полягає у наданні допомоги кривднику;
- недопущення дискримінації, що полягає в тому, що кривдник має право на отримання послуг незалежно від статі, віку, віросповідання, національної приналежності, соціального статусу тощо;
- гуманізм - утвердження норм поваги, доброзичливого і неупередженого ставлення до кожної особистості, виключення примусу і насильства над собою;
- конфіденційність - інформація, отримана в процесі проведення роботи, відомості про особисте та сімейне життя громадян, не підлягають свідомому або випадковому розголошенню;

- компетентність - фахівець чітко визначає і враховує кордони власної компетентності;
- наступність, системність і послідовність - дотримання цих принципів сприятиме уникненню відхилень, що можуть виникнути в ході роботи, за допомогою постійного аналізу явищ і процесів, коригуючої діяльності фахівця, членів мульти дисциплінарної команди;
- толерантність - яка є основою моральної культури фахівця, відображенням і проявом любові до людей, отримання цього принципу дозволяє здійснювати керівництво діями клієнта, тактовно та коректно вказувати на помилки та недоліки.

4. ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ

Проходження цієї Програми розпочинається діагностуванням кривдника.

В основу цієї Програми покладено загальні принципи психологічної корекції та соціальної реабілітації, що полягають у поєднанні діагностичного, мотиваційного та корекційного блоків:

1) діагностичний блок передбачає проведення первинної діагностики причин насильницьких проявів, агресивної поведінки та підсумкової діагностики результативності проходження Програми;

2) мотиваційний блок спрямовано на визначення та підвищення рівня мотивації для участі у груповій формі роботи в межах цієї Програми, формування або підвищення мотивації для зміни насильницької, агресивної поведінки;

3) корекційний блок передбачає індивідуальну та групову форми роботи.

Ця Програма передбачає застосування інтерактивних форм і методів роботи з метою засвоєння інформації та відпрацювання необхідних навичок, використання на практиці отриманих знань і вмінь.

Теми цієї Програми (як індивідуальних, так і групових занять) висвітлюють питання, спрямовані на розвиток особистості, мотивацію до активної участі в процесі планування подальшого життя, оволодіння навичками ненасильницького спілкування, ефективної комунікації тощо.

Проходження Програми для мешканців Курісовської сільської громади надається безоплатно.

Характеристика Модульної програми 1:

Тривалість 3 місяці.

Періодичність проведення занять не менше 1 заняття в тиждень.

Закрита група - до 5 осіб.

Діагностика - 2 сесії по 2 години.

Групова робота - 12 сесій по 2 години.

Індивідуальна робота - 1 година з кожним учасником (5 робочих годин тренера).

Сімейне консультування (за бажанням учасника програми) - 1 година з сім'єю кожного учасника (5 робочих годин тренера) за бажанням учасника програми.

Орієнтовний тематичний план

1	Етап: Соціально-психологічна діагностика та планування корекційної роботи		
№	Вид роботи	Кількість годин	Примітка
1.1	Діагностика: -проведення первинного інтерв'ю -проведення психодіагностики -вивчення соціальних обставин	2 години	
1.2	Укладання контракту Створення позитивної мотивації до заняття та зниження емоційної напруги	2 години	
1.3	Робота з документами	1 година	
2	Етап: Усвідомлення та формування моделі ненасильницької поведінки		
№	Вид роботи	Кількість годин	Примітка
2.1	Замкнене коло насильства. Види насильства	2 години	Лекція
2.2	Сім'я. Деструктивні сім'ї	2 години	Лекція
2.3	Маски та ролі	2 години	Лекція
2.4	Залежність. Види залежності	2 години	Лекція
2.5	Співзалежність	2 години	Лекція
2.6	Емоції. Контроль	2 години	Тренінг
2.7	Агресія	2 години	Тренінг
2.8	Конфлікт	2 години	Лекція
2.9	Насильство над дітьми	2 години	Лекція
2.10	Потреби особистості та їх ієрархія	2 години	Лекція
2.11	Кордони особистості	2 години	Тренінг
2.12	Здорові партнерські стосунки	2 години	Тренінг
3	Етап: Оцінка впливу наданих послуг. Підсумок		
3.1	Індивідуальна робота (за запитом учасника)	1 година	з кожним учасником (5 робочих годин тренера)
3.2	Сімейне консультування (за бажанням учасника програми)	1 година	з кожним учасником (5 робочих годин тренера)
3.3	Повторна діагностика	1 година	
3.4	Завершення контракту. Рекомендації	1 година	
3.5	Робота з документами, підведення підсумків	2 години	
	ВСЬОГО:	38-43 годин	

Характеристика Модульної програми 2:

Тривалість 6 місяців.

Періодичність проведення занять не менше 1 заняття в тиждень.

Відкрита група - до 10 осіб, які пройшли *Модульну програму 1*.

Групова робота - 24 сесії по 1 година 30 хв.

Індивідуальна робота з учасником програми — 1 година з кожним учасником 1 раз в тиждень (10 робочих годин тренера).

Індивідуальна робота з членами сім'ї учасника програми — за запитом.

Орієнтовний тематичний план

1	Індивідуальна робота		
№	Вид роботи	Кількість годин	Примітка
1	Індивідуальна робота з учасником програми: -механізми саморегуляції емоційного стану -робота з травмами -робота з ПТСР -робота з переживанням втрат -робота за запитом (порушення сну, сексуальна сфера...)	1 година з кожним учасником	До 10 робочих годин тренера в тиждень
	Індивідуальна робота з членами сім'ї учасника програми, спрямована на налагодження здорових стосунків між членами родини та формування нових навиків поведінки: -для дружин: механізми саморегуляції емоційного стану тривожності, страху; робота з травмами, робота з ПТСР, робота з переживанням втрат, робота за запитом (порушення сну, сексуальна сфера...) -для дітей: арт-терапія, казко терапія, лялько терапія та інше	1 година (за запитом)	До 10 робочих годин тренера в тиждень
2	Групова робота		
2.1	Особистий щоденник спостереження емоцій	1 година 30 хв	Лекція з практичними вправами
2.2	Модель позитивних змін. Мотивація	1 година 30 хв	Лекція з практичними вправами
2.3	П'ять ключів причин та мотивів	1 година 30 хв	Лекція
2.4	Процеси переживання втрат	1 година 30 хв	Лекція
2.5	Почуття Сорому	1 година 30 хв	Лекція
2.6	Почуття Страху	1 година 30 хв	Лекція
2.7	Почуття Вини	1 година 30 хв	Лекція
2.8	Практики прощення	1 година 30 хв	Тренінг
2.9	Конфлікт і залежність	1 година 30 хв	Лекція
2.10	Секс і тверезість	1 година 30 хв	Лекція
2.11	Кордони особистості	1 година 30 хв	Тренінг
2.12	Здорові партнерські стосунки	1 година 30 хв	Тренінг
3	Підсумки		

3.4	Завершення контракту. Рекомендації учасникам	1 година	
3.5	Робота з документами, підведення підсумків	2 години	
3.6	Моніторинг та оцінка ефективності досягнутих результатів учасників Модульної Програми 1 та 2		Протягом року
	ВСЬОГО:	38-43 годин	

Характеристика Модульної Програми 3:

Тривалість 12 місяців.

Цільова група: особи, які пройшли *Модульну програму 1 та 2* та потребують психологічної підтримки

Періодичність проведення занять не менше 1 заняття в тиждень

Групова робота - 24 сесії по 2 години в повному обсязі *Модульної програми 1 та 2*

Індивідуальна робота з учасником програми — за потреби.

Відкрита група самопідтримки — кількість учасників не обмежена, тривалість до 6 місяців. Тренер присутній в ролі спостерігача та проводить аналіз зміни поведінки учасників. Мета роботи групи — надання інформаційної та моральної підтримки своїм членам. Основний спосіб проведення часу в групі — розповідь когось із учасників про свої проблеми й одержання підтримки від інших членів групи, обмін практичними навиками та власним досвідом боротьби з агресивною поведінкою та насильством в сім'ї.

Завершення Модульної програми 3, буде вважатися успішним, якщо за період роботи кривдники усвідомлять тяжкість наслідків насильницької поведінки, збережуть сімейні стосунки в форматі партнерських, власним прикладом навчатимуть своїх дітей здоровим манерам спілкування та надаватимуть рекомендації особам, що чинять насильство в сім'ї щодо проходження корекційної програми.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Виконання Програми дасть змогу знизити рівень домашнього насильства, насильства за ознакою статі та забезпечити захист прав постраждалих осіб через удосконалення системи запобігання та протидії такому насильству, удосконалення відповідної нормативно-правової бази, запровадження дієвого механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

За результатами Програми буде забезпечено:

- зростання довіри громадян до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, подолання психологічних та інших бар'єрів у прийнятті та реалізації рішень щодо звернення до цих суб'єктів з приводу такого насильства;
- доступність і якість надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, у

особу чиолі дітям, людям похилого віку, особам з інвалідністю, громадянам, що належать до інших вразливих груп, у загальних і спеціалізованих службах підтримки постраждалих осіб, визначених Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”;

- організаційну підготовку фахівців з числа суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, що забезпечуватиме підвищення якості надання відповідної допомоги;
- підвищення рівня обізнаності населення з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, подолання стигматизації стереотипів і формування нетерпимого ставлення до дискримінаційної моделі поведінки, посилення ролі чоловіків у протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

VI. ФІНАНСУВАННЯ

Фінансування Програми передбачається здійснювати за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

VII. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ

Координація роботи по виконанню Програми покладається на Курісовську сільську раду.

Відповідальним за реалізацію Програми, організацію проходження корекційних програм та здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі визначити фахівця із соціальної роботи Курісовської сільської ради.

Контроль за ходом виконання Програми покладається на постійну комісію Курісовської сільської ради з питань прав людини, законності, депутатської діяльності, етики і регламенту, та гуманітарних питань.

В. о. Курісовського сільського голови

Олександр ЧОРНОВОЛ

